

nghe thuở t đởng c m c a Liszt đởng c xởng tởng là đởng nhởt, còn cao hỏn tài nghe c a Chopin.

ở Nhở c Sĩ Đởng C m Hung Gia Lở i Franz Liszt (October 22, 1811 – July 31, 1886).

Có ngở ở nào mà sau khi chết, có hai quở c gia đởu cùng đời “chở quyởn” trên di hài di cở t cở a mình đở chỏn cở t nhở mở t thỏn tởng không? Nỏu có thì hỏn là cũng không nhiở u! Đó là trởng hỏp cở a Franz Liszt, sinh năm 1811 trên mỏt khu vở c cở a Hung Gia Lở i nay thuở c nỏ c Áo, tở thỏ năm 1886 tở i nỏ c Đở c rỏ đở c chỏn ở đó. Mỏi tở i sau này, Hung Gia Lở i vỏn xin đở c mai táng mỏt phỏn hài cở t cở a ông, mà chỏ a thỏ y nỏ c Đở c trỏ ở i.

Đở y là chuyởn đả ly kỏ vỏ mỏt thiên tài âm nhỏ c sau khi ông mỏt. Khi còn sỏng, cuở c đở i cở a Liszt còn ly kỏ gỏp bở i.

Ông luôn luôn tở khỏng đở nhỏ rỏng mình là ngỏ ở Hung Gia Lở i, và khỏng đở nhỏ bỏng tiởng Pháp vì không nói tiởng Hung cho rành rỏt! Âu Châu vào thỏ i ở y có ở chỏ a có ranh giở i lãnh thỏ và ý niở m quở c gia nhỏ chúng ta nghĩ thỏ i nay. Cũng tở a nhỏ truyởn cở bên Tỏ u vào các đở i Xuân Thu Chiởn Quở c, nỏu có ngỏ ở sinh ở nỏ c Tỏ , thành danh ở nỏ c Vỏ và dù tở xỏng là thỏn dân cở a nhà Chu thì thỏ t ra ở i làm Tỏng quở c cở a nỏ c Yên, hay nỏ c Sỏ . Đở c truyởn Đông Chu Liỏ t Quở c cở a Tỏ u thì mình rỏ i mù, nhỏng mà không thỏ y thú nhỏ tìm hiở u cuở c đở i cở a Liszt.

Khi còn bé, ngỏ ở viỏt phỏ i thi tở t nghiở p trỏng nhỏ c ở nhà vỏ i mỏt bài nhỏ c cở a Liszt viỏt tởng ngỏ ở tình là nàng Bá Tỏ c Maria d'Agoult. Bài “Jeux d'Eau à la Villa d'Este,” mà mình có thỏ đở ch cho thoát thành “Múa nỏ c trong lầu đài Villa d'Este.” Tác phỏ m là mỏt diởn tở tuyởt vỏ i bỏng âm sỏ c đởng c m vỏ mỏt dàn nỏ c nhỏ y múa lung linh trong mỏt ngôi vỏ n nhiở u tởng tở i Ý. Nhỏng nó cũng là mỏt thách đở kỏ diởu cho ngỏ ở đánh đởng c m vì nhỏng đời hỏ i kỏ thuở t mà chỏ mỏt diởu thỏ nhỏ Liszt mỏ i viỏt nỏ i. Mỏt chút ghi chú ở đây là phỏ i rung phỏm tở (trill) bỏng cở hai tay mà theo nhỏ p tở t khác biỏ t và có nhỏng đở n phỏ i diởn tở đở n đỏ p nhỏng âm thanh chuở i arpèges, vỏ i nhỏng hỏp âm (chord) chỏ không chỏ là đở n âm (melody) trên nhỏng giai đở u trái ngỏ c, v.v...

Thỏ i sau, trong thỏ kỏ 20, có ở Claudio Arrau là đởng c m thỏ có khỏ năng trình bày trung thỏ c nhỏ t. Nỏu muở n nghe thì mình nên tìm ra đả nhỏ c này cở a ông.

Tỏ Liszt, các nhỏ c sĩ thỏng thỏng nhỏ Maurice Ravel hay Claude Debussy cũng dùng đàn đởng c m đở ngỏ i ca đở u múa cở a nỏ c mà có ở khó kỏ t hỏp nỏ i giá trỏ văn chỏng, ở n tởng và nhỏ c thuở t nhỏ Liszt. Vì vỏ y, Quỳnh Giao vỏn bỏ i hỏ i nhỏ mỏi tở i “Jeux d'Eaux” cở a Liszt và đả viỏt vỏ Chopin trong mỏ y sỏ trỏ c thì không hỏ quên đở c nhỏ c sĩ thỏ c sỏ thiên tài này.

H&i ng&i qu& quán & đầu thì Liszt nói r&ng mình là ng&i Hung. Th&t ra, ông là công dân toàn c&u khi kh&i ni&m toàn c&u vào th&i ông v&n ch& là Âu Châu. T&ph& c&a ông là g&c Áo, t& m&u g&c Đ&c, Liszt s&ng nhi&u nh&t là t&i Pháp, hay Ý, hay Đ&c và đi&n t& tâm h&n Hung Gia L&i b&ng nh&c Gypsy c&a dân du m&c Trung Âu! Nh&ng dù nói ti&ng Hung không rành, ông v&n c& làm r&ng danh cái tâm và cái trí c&a ng&i Hung. H& đòi đem hài c&t c&a ông chôn c&t trên đ&t Hung Gia L&i thì cũng có ph&n h&p lý.

Nh&ng đ&y không là mâu thuẫn duy nh&t c&a Franz Liszt.

Còn bé thì Liszt đ& c thân ph& &y th&c s& m&ng là th&c hi&n nh&ng gì ông c& không to&i nguy&n, là trở thành m&t nh&c sĩ đ&i tài. Đây là th&m k&ch c&a nhi&u ng&i khi ph&i là “cánh tay n&i dài” c&a cha m&. Nhi&u nh&c sĩ n&i danh cùng th&i &y (Salieri và Czerny) còn tin r&ng c&u bé Franz Liszt này là h&u thân, m&t ki&p khác, c&a Mozart! Có &, Beethoven cũng nghĩ nh& v&y v& Liszt. Mà n&u ki&m &i thì các nh&c sĩ &y không &m, họ&c không nói quá &i. Liszt đánh đàn và vĩ t&c t& khi còn r&t trẻ và s&ng th& h&n Mozart &n Chopin nên đ& &i cho h&u th& m&t di s&n vĩ đ&i v&i nh&ng &nh h&ng còn vang v&ng trong âm nh&c và vẫn ch&ng cho t&i đ&i nay.

Nh&ng, chuy&n không ch& có v&y. Franz Liszt là m&t nh&c sĩ đa tình và sùng đ&o nh&t.

Nói theo ngôn ngữ thông t&c c&a chúng ta đ&i nay, ông là ng&i “mê gái” t& khi tóc còn đ& ch&m. Đ&n khi tóc đã b&c ph& mà v&n còn đ& c các bà các cô say mê đ&m đu&i và đu&i b&t t&n tình! Ông lãnh cái nghi&p “tình” và đ&n bao h&nh phúc hay ê ch& vào nh&c...

Nh&ng, tay trái g&n con tim thì rung đ&ng nh& v&y ch& tay ph&i c&a Liszt &i có cu&n Thánh Kinh. Ông mu&n đi tu t& nh& và sau này thì qu& là đã xu&ng tóc khoác áo th&ng làm m&t linh m&c. D&u v&y, đôi khi nhà tu này v&n ph&i ch&y tr&n tình yêu, m&i là chuy&n éo le. Ch& vì Liszt quá gi&i, đ&p trai và có tâm h&n ph&i ph&i nên làm các m&nh ph& phu nhân hay n& sinh ph&i th&n th&, mê m&t!

N&u th&y ra cái nghi&p r&t đa đoan c&a Liszt, có & chúng ta cũng hi&u khía c&nh đa đi&n c&a di s&n âm nh&c mà ông đ& &i cho h&u th&. Ông ph& nh&c vào th&, ông m& đ&ng cho tr&ng phái nh&c &n t&ng, ông c&i biên dân nh&c, bi&n chi&c đ&ng c&m thành m&t nh&c c& c&a th&ng đ& và vĩ t&c thánh nh&c cho nhà th&, nhi&u &m, k& ra không h&t! Trong ng&n &y b& môn thì Liszt đ&u là ng&i xu&t chúng, tiên phong và gây &nh h&ng cho các nh&c sĩ th&ng th&ng c&a đ&i sau.

Liszt không ch& vĩ t&nh c, ông là ng&i ch&i nh&c và d&y đ&ng c&m. Vào cu&i th& k& 19, ngh& thu&t đ&ng c&m c&a Liszt đ& c x&ng t&ng là đ& nh&t, còn cao h&n tài ngh& c&a Chopin. Đ&i nay, các nhà nghiên c&u nh&c đ&ng c&m v&n ti&c là th&i x&a ch&a có máy ghi âm đ& &u gi& ti&ng đ&ng c&m c&a Liszt. Vì v&y, ch&a ai dám kh&ng đ&nh r&ng Liszt là đ& nh&t đi&u th& đ&ng c&m c&a c& kim. Không dám kh&ng đ&nh ch& nhi&u ng&i có & v&n tin nh& v&y. Bây gi&, chúng ta đành nghe ng&i khác trình t&u &i nh&c c&a ông mà thôi.

Nh&ng mình cũng nên thông c&m n&u còn phân vân do đ& khi cho r&ng m&t b&c s& nh& Claudio Arrau v&n ch&a th& đánh đ&ng c&m b&ng Liszt ngày x&a. Ch& vì ngoài tài ngh& trong tim trong óc, Liszt còn có bàn tay tr&i cho đ& t&n đ&ng m&i rung đ&ng c&a đàn đ&ng c&m. Ông có bàn

Franz Liszt - Xa Mãi Đ...ng Tu...

Tác Giả: Quỳnh Giao

Thứ Sáu, 02 Tháng 4 Năm 2010 17:40

tay vĩ đ...i xòe ra nh... r... qu...t, ch...p xu...ng nh... đôi cánh đ...i bằng. Đ...t lên đàn là bàn tay ph... trên 12 phím! Vì v...y mà bàn tay thiên tài ch...y ch...i trên các cung b...c nh... các thiên th...n nh...y múa.

N...u lắng m...n m...t chút, chúng ta có th... tin r...ng Liszt là... giáng tiên. Là ng...i c...a tr...i b... đ...a xu...ng cõi tr...n nên m...i đa đoan nh... v...y. Ông đã có lúc “xa mãi đ...ng tu ch...ng ch...u đ...ng,” nói nh... th... Vũ Hoàng Ch...ng. R...i đ...n cu...i đ...i ông m...i qu... tr...c Thánh giá, sau khi đã gieo bao sóng gió ch...n nhân gian...